

EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING EKOLOGIK VA IQTISODIY AHAMIYATI

Osiyo xalqaro universiteti magistranti
Izomova Sabina Ilhomshoyevna

Annotatsiya maqolada tabiiy muhitni balki qilish va iqtisodiy rivojlanishni bir-biriga qarama-qarshi emas, o'zaro qo'llab-quvvatlovchi jarayon sifatida ko'rib chiqishning eng istiqbolli modellaridan biridir bo'lib to'g'ri kelmoqda.

Kalit so'zlar: ekoturist, ekoturizm, ekologik resurs, ekologik barqarorlik, «safari» turizmi, harakatlantiruvchi drayverlar, xalqaro ekoturistik xizmatlar, avtonom infratuzilma, turistik salohiyat, turistik qishloq.

Аннотация В статье соответствует одной из наиболее перспективных моделей рассмотрения природной среды и экономического развития как взаимовыгодного, а не противоположного процесса.

Ключевые слова: экотурист, экотуризм, экологический ресурс, экологическая устойчивость, сафари-туризм, движущие силы, международные экотуристические услуги, автономная инфраструктура, туристический потенциал, туристическая деревня.

Annotation remains one of the most promising models for the article to consider the natural environment as a mutually supportive process, rather than as opposed to making and economic development.

Keywords: ecotourist, ecotourism, ecological resource, environmental sustainability, "safari" tourism, driving drivers, international ecotourist services, autonomous infrastructure, tourist potential, tourist village.

Ekoturizm - bu tabiiy muhitni tozalash va aholining farovonligini yaxshilashga, tabiatga nisbatan mas'uliyatli sayohat shaklidir. Dunyo bo'ylab daromadli turizm kengayib borar ekan, ekoturizm-muhitga zarar yetkazish iqtisodiy foyda olishning samarali yo'li bilan atrof-muhitga foyda keltiradigan muhim kasb topish. 1.Biologik xilma-xillikni saqlash. Ekoturizm tabiiy ekotizimlarni asrashda muhim rol o'ynaydi. Qo'riqxonalar, milliy bog'lar va noyob landshaft uyushtirilgan sayohatlar orqali kelgan turistlardan olingan mablag' to'g'ridan-to'g'ri tabiatni yaratish dasturlariga yo'qotilgan. Bu esa noo'simlik va hayvonot dunyosi turlarini saqlashga yordam beradi. Masalan, Afrika va Janubiy Amerikadagi ekoturizm markazlari yo'q bo'lib ketish ostidagi turlarni himoya qilishda hal qiladi.2. O'rmon va ekotizimlarni saqlang. Ekoturizm oshirish vositalarida o'rmonlarni va yerlarni o'z kamayganligi kuzatilgan. Chunki dunyo aholisi tabiiy muhitning iqtisodiy qadrini anglab yetadi va uni yo'q qilish o'rniga asrashga manfaatdor bo'ladi. Bu holat tropik o'rmonlar, botqoqliklar va marjon riflari kabi nozik ekotizimlarning tiklanishiga xizmat qiladi.3. Iqlim o'ziga qarshi kurash.Yirik sayyohlik infratuzilmasi va xalq turizmi ko'plab karboniga sabab.

bo'ladi. Ekoturizm esa kichik hajmdagi, toza ekologik toza yorug'lik bilan karbon izini qulay darajada. Quyosh energiyasidan ekoturizm lojlari, velosiped safarlar va piyoda yurish marshrutlari — bular barcha atrof-muhitga minimal ta'sir ko'rsatadi.4. Ekologik ta'lim va ehtiyotlik Ekoturizm — bu moddiy dam olish, balki ta'lim olish olish hamdir. Sayohatchilar tabiat qo'ynida bo'lib, ekotizimlar, suv resurslari va biologik zanjirlar haqida bilim oladilar. Bu tajribalarda atrof-muhitga nisbatan mas'uliyat hissini shakllantiradi va ekologik madaniyatni yuksaltiradi.5. Suv resurslarini tozalash. Ko'plab ekoturizmga daryo, ko'l va botqoqlikda amalga oshirish. Ushbaniy asosiy ahamiyati bilan ularni ifloslanishdan saqlash bo'yicha turistik sa'y- tozalash kuchayadi. Sog'lom suv tizimlari esa o'z oziqlantirish baliqchilik, qishloq xo'jaligi va oziqlantirish suvi uchun hayotiy zarur manba hisoblanadi.1. Mahalliy aholi uchun daromad manbai. Ekoturizm qishloq va chekkada yashovchi aholi uchun yangi ish o'rinlari mavjud. Yo'l boshchilar, tarjimonlar, tiklanish, hunarmandlar, oshpazlar — bularning barchasini ekoturizm oshirish talabga egalar qatoriga kerak. Bu esa qishloqdan shaharga ko'chib ketish tendensiyasini yuqori va barqarorligini jonlantiradi.2. Ayollar va yosh ishchi kuchini jalb qilish. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ekoturizm sektori, yuklar, xona va ekskursiya xizmatlarida ayollar va yoshlar uchun keng kasallar. Bu esa gender tengsizligini va yoshlar ishsizligini hal qilishning samarali vositasiga aylanadi.3. Milliy iqtisodiyotga hissa. Jahon miqyosida ekoturizm — eng tez rivojlanayotgan turizm sohasi bo'lib, yillik o'sish sur'ati 20-34 foizni tashkil etadi (ommaviy turizmning 7-8 foizga nisbatan). Ko'pgina rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ekoturizm muhim valyuta manbaiga aylangan. Kosta-Rika, Butana, Ruanda kabi davlatlar ekoturizmdan yillik millionlab dollar daromad olyapti. 4. Infratuzilmani rivojlantirish Ekoturizm xususiy xizmatlar yo'llar, ko'ngillar, axborot markazlari va boshqa infratuzilma ob'ektlari aholiga ham xizmat qiladi. Bu esa chekkada yashash sharoitini yaxshilashga bevosita hissa qo'shadi.5. Diversifikatsiya va shakllantirish. Ko'pgina qishloqi bitta iqtisodiy faoliyat turiga — masalan, faqat qishloq xo'jaligi yoki konchilikka — tayanib yashash. Ekoturizm iqtisodiyotni diversifikatsiya qiladi va jamaalarni shoshqaloq zarbalarga (o'z kuchlari bilan) oshiradi.6. Madaniy meros va hunarmandchilikni tiklash. Ekoturizmga qiziqqan sayohatchilar ko'pincha madaniyat, an'analar va hunarmandchilik mahsulotlariga ham qiziqadi. Bu esa unutilib ketayotgan kasb-hunarlarni va milliy merosni qayta tiklash uchun iqtisodiy rag'bat ishlab chiqarish. O'zbekistonning boy tabiiy landshaftlari bilan ekoturizmni rivojlantirish uchun ulkan barqarorlikka ega: Nurota-Qizilkum biosfera qo'riqxonasi — cho'l ekotizimini o'rganish uchun yo'q hudud Ugam-Chatqol milliy tabiat bog'i — tog' ekotizimi va biologik xilma-xillik Orol dengizi havzasi — ekologik ta'lim va qayta tiklanishi uchun muhim maydon Zarafshon vodiysi — archazorlar va tog' suv manbalari Farg'ona vodiysi — agro-ekoturizm usuli

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-5781-son farmoni, 13.08.2019 y. <https://lex.uz/ru/docs/4474527>

2. Shamuratova N., Azimova D., Zakirlyayeva L. Toshkent viloyatining ekoturistik imkoniyatlari. 29.04.2020 y. URL: <https://hidoyat.uz/37509>

